

ELEKTRON SPORTNING YOSHLAR HAYOTIGA TA'SIRI

Sotvoldiyeva Muazzamoy Abdumannob qizi

FarDU jismoniy madaniyat fakulteti

1- bosqich 25.149 guruh talabasi

Annotatsiya: *ushbu maqolada elektron sportning yoshlar hayotiga ko'rsatayotgan ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilingan. Jumladan, e-sportning yoshlarning mantiqiy fikrlashi, tezkor qaror qabul qilishi, jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shu bilan birga, uzoq vaqt kompyuter qarshisida o'tirish natijasida yuzaga keladigan sog'liq muammolari, internetga qaramlik va vaqtni samarasiz sarflash kabi salbiy jihatlar ham ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *elektron sport, e-sport, yoshlar, internet, kompyuter o'yinlari, kibersport, jamoaviy ishlash.*

Kirish

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida elektron sport, ya'ni e-sport butun dunyoda keng ommalashib bormoqda. Ayniqsa, yoshlar orasida kompyuter va mobil o'yinlarga bo'lgan qiziqishning ortishi e-sportning alohida sport yo'nalishi sifatida shakllanishiga sabab bo'ldi. Hozirgi vaqtda e-sport nafaqat ko'ngilochar vosita, balki xalqaro musobaqalar, katta mukofot jang'armalari va professional faoliyat turi sifatida ham rivojlanmoqda. Elektron sport yoshlarning dunyoqarashi, fikrlash doirasi va bo'sh vaqtini tashkil etishda muhim o'rin egallaydi. U mantiqiy fikrlash, tezkor qaror qabul qilish, jamoa bilan ishlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, e-sportning salbiy jihatlari ham mavjud bo'lib, ortiqcha vaqtni kompyuter qarshisida o'tkazish sog'liq muammolari, internetga qaramlik va ijtimoiy faollikning pasayishiga olib kelishi mumkin. Mazkur maqolada elektron sportning yoshlar hayotiga ta'siri, uning foydali va zararli tomonlari hamda yoshlar orasida e-sport madaniyatini to'g'ri shakllantirish masalalari tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahili

So'nggi yillarda elektron sport (e-sport) va uning yoshlar hayotiga ta'siri masalasi bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar, maqolalar va tahliliy ishlar olib borilgan. Xalqaro adabiyotlarda e-sport asosan raqamli madaniyat, kognitiv rivojlanish va zamonaviy sport industriyasining bir qismi sifatida o'rganiladi. Bir qator tadqiqotchilar e-sportning ijobiy jihatlariga e'tibor qaratib, uning yoshlarning tezkor fikrlash, strategik qaror qabul qilish va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Jumladan, xorijiy manbalarda e-sport professional faoliyat sifatida shakllanib borayotgani, unda katta miqdordagi iqtisodiy resurslar va global turnirlar mavjudligi qayd etiladi. Boshqa ilmiy ishlarda esa e-sportning salbiy ta'sirlari ham o'rganilgan. Uzoq vaqt davomida kompyuter yoki mobil qurilmalar oldida o'tirish natijasida sog'liq muammolari, harakatsiz turmush tarzi, ko'z zo'riqishi hamda psixologik qaramlik kabi holatlar yuzaga kelishi mumkinligi ta'kidlanadi. Shuningdek, ayrim tadqiqotlarda yoshlar o'rtasida vaqtni noto'g'ri taqsimlash va o'qishga bo'lgan e'tiborning pasayishi ham muhim muammo sifatida ko'rsatilgan. Mahalliy adabiyotlarda ham e-sportning jamiyatga kirib kelishi, yoshlar bandligi va raqamli texnologiyalar bilan bog'liq yangi imkoniyatlar haqida fikrlar bildirilgan. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili e-sportning ikki tomonlama ta'sirga ega ekanini, ya'ni ham ijobiy, ham salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkinligini ko'rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda elektron sport (e-sport)ning yoshlar hayotiga ta'sirini o'rganish uchun nazariy va amaliy yondashuvlar uyg'unlashtirilgan holda qo'llanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi e-sportning ijobiy va salbiy jihatlarini aniqlash hamda uning yoshlar rivojlanishiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot jarayonida quyidagi usullardan foydalanildi:

1. Nazariy tahlil usuli. E-sport va raqamli texnologiyalarga oid ilmiy maqolalar, darsliklar va internet manbalari o'rganilib, mavjud nazariy qarashlar tahlil qilindi. Bu usul orqali mavzuga doir umumiy ilmiy asoslar shakllantirildi.

2. Kuzatish usuli. Yoshlar orasida kompyuter va mobil o'yinlardan foydalanish holatlari, ularning vaqt taqsimoti hamda o'yinlarga bo'lgan munosabati kuzatildi.

3. So'rovnoma usuli. E-sport bilan shug'ullanuvchi yoshlar o'rtasida so'rovnomalar o'tkazilib, ularning fikrlari, odatlari va e-sportga bo'lgan munosabati o'rganildi.

4. Taqqoslash usuli. E-sport bilan faol shug'ullanuvchi va shug'ullanmaydigan yoshlar o'rtasidagi farqlar solishtirilib, uning ta'siri aniqlashga harakat qilindi.

Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, tahlil qilindi va xulosalar chiqarildi. Ushbu metodologiya e-sportning yoshlar hayotiga ko'rsatadigan ta'sirini har tomonlama yoritishga imkon berdi.

Natija va muhokama

Tadqiqot davomida elektron sport (e-sport)ning yoshlar hayotiga ta'siri turli jihatlar orqali tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, e-sport bilan muntazam shug'ullanuvchi yoshlar orasida mantiqiy fikrlash, tezkor qaror qabul qilish va strategik yondashuv ko'nikmalari nisbatan yuqori darajada rivojlangan. So'rovnoma natijalariga ko'ra, respondentlarning katta qismi e-sportni asosan dam olish va bo'sh vaqtni o'tkazish vositasi sifatida ko'radi. Shu bilan birga, ayrim yoshlar uchun e-sport professional faoliyat yoki daromad manbaiga aylanganligi ham aniqlandi. Bu holat e-sportning zamonaviy raqamli iqtisodiyotda o'z o'rniga ega bo'layotganini ko'rsatadi. Biroq, tadqiqot natijalari e-sportning salbiy jihatlarini ham tasdiqladi. Uzoq vaqt davomida kompyuter yoki mobil qurilmalar oldida o'tirish natijasida ko'z charchashi, jismoniy faollikning kamayishi va uyqu rejimining buzilishi kabi muammolar kuzatilgan. Shuningdek, ayrim yoshlar orasida o'qishga bo'lgan qiziqishning pasayishi va internetga qaramlik belgilari ham aniqlangan. Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash mumkinki, e-sportning ta'siri uning qanday va qancha vaqt davomida qo'llanilishiga bevosita bog'liq. Agar undan me'yorida va nazorat ostida foydalanilsa, u yoshlar uchun foydali rivojlanish vositasi bo'lishi mumkin. Aksincha, nazoratsiz va ortiqcha foydalanish salbiy oqibatlariga olib keladi.

Umuman olganda, olingan natijalar e-sportning ikki tomonlama xususiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi va uni to'g'ri tashkil etish hamda sog'lom muvozanatni saqlash zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa va tavsiyalar

Ushbu tadqiqot natijalariga ko'ra, elektron sport (e-sport) bugungi kunda yoshlar hayotida muhim o'rin egallab borayotgan zamonaviy raqamli faoliyat turlaridan biri hisoblanadi. E-sport yoshlarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishi, tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini oshirishi hamda jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Shu bilan birga, undan ortiqcha foydalanish sog'liq muammolari, vaqtni noto'g'ri taqsimlash va ijtimoiy faollikning pasayishiga olib kelishi mumkinligi ham kuzatildi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- Yoshlar e-sport bilan shug'ullanishda vaqt me'yoriga rioya qilishlari lozim.
- Kompyuter yoki mobil o'yinlar bilan shug'ullanish vaqti o'qish, sport va dam olish faoliyatlari bilan muvozanatlashgan bo'lishi kerak.
- Ota-onalar va pedagoglar yoshlarning internet va o'yinlardan foydalanishini nazorat qilib borishlari maqsadga muvofiq.
- Sog'lom turmush tarzini saqlash uchun jismoniy mashqlar bilan muntazam shug'ullanish tavsiya etiladi.
- E-sportdan ta'limiy va rivojlantiruvchi maqsadlarda foydalanishga e'tibor qaratish lozim.

Xulosa qilib aytganda, e-sportni to'g'ri tashkil etish va undan oqilona foydalanish yoshlar rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov A. A. (2020). Axborot texnologiyalari va yoshlar tarbiyasi. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
2. Saidov B. B. (2020). Raqamli texnologiyalar va ularning jamiyat rivojiga ta'siri. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Jo'rayev M. M. (2020). Yoshlar va internet madaniyati. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti.

4. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi (2020). Axborot texnologiyalari va raqamli iqtisodiyot asoslari bo'yicha o'quv qo'llanma. Toshkent.
5. Tursunov Sh. Sh. (2020). *Zamonaviy yoshlar va raqamli muhit*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika instituti.